

Geleneksel Bahçe Sitillerinden Örnekler

Özet

Çalışmada bin yılı aşan geçmişleriyle farklı dönemlerde farklı etkiler altında kalarak şekillenmiş Fransız, İngiliz, İslam, İtalyan ve Japon bahçe sanatlarına ait tarihi süreçler incelenmekte; özellikleri ve felsefi yaklaşımları ortaya konulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Fransız Bahçeleri, İngiliz Bahçeleri, İslam Bahçeleri, İtalyan Bahçeleri, Japon Bahçeleri

Giriş

İnsanoğlu yerleşik yaşama geçtiği dönemden itibaren tarih boyunca yaşadığı mekanları çe-

şitli amaçlar doğrultusunda kullanmış ve şekillendirmiştir.

Açık mekan kavramının evrimi incelendiğinde, konut yakın çevresi ya da daha basit anlamıyla bahçe kavramının insanoğlunun yaşamında çok büyük önem taşıdığı görülmektedir. Özellikle konut yerleşimlerinin müstakil ve az katlı olması bahçe kavramını daha da ön plana çıkarmış; sosyokültürel ve coğrafi etkilerle farklı yönlerde şekillenen bahçe örneklerinin fiziksel farklılıklar sergilemekle birlikte konutun ayrılmaz bir parçası olduğu ve toplumsal yaşamın büyük bir bölümünün bu mekânlarda gerçekleştiği gözlenmiştir.

Çalışmada Fransız, İngiliz, İslam, İtalyan ve Japon bahçe sanatlarının oluşum süreçleri, felsefe ve tasarımlarına dair belirgin özelliklerinin ortaya konulması hedeflenmiştir.

a. Fransız Bahçeleri

Erenay'a [2007] göre, 16'ncı yüzyılda bahçe stili, simetri ve perspektifle karakterize edilir hale gelmiştir [1].

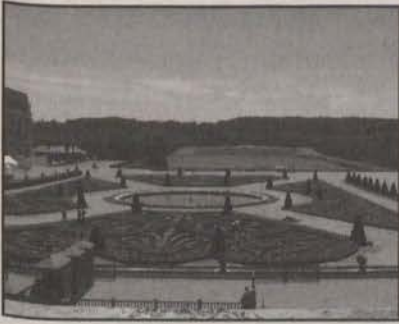
İtalyanların etkisinde kalan Fransızlar ışınsal kalıplar /desenler kullanarak, su kullanımını ve bitkisel materyal seçimini detaylandırarak ve ölçeği büyüterek kendi stillerini

► Yard. Doç. Dr. Bahriye GÜLGÜN
Araş. Gör. İpek ALTUĞ
Araş. Gör. Erden AKTAŞ
Yüksek Peyzaj Mimarı
Funda ÜNAL ANKAYA

*E.Ü.Z.F. Peyzaj Mimarlığı Bölümü,
35100 Bornova, İzmir.*

geliştirmişlerdir (2).

Bu tür bahçelerin yaratıcısı XIV. Loui'nin meşhur peyzaj mimarı Le Notre'dür (1613-1701). En meşhur eseri Versailles Sarayının bahçesidir. Le Notre' nin planlarında park sarayın yalnız mimari hatları ile uyuşmaz, aynı zamanda yıldız şeklinde muntazam bölünmüş geniş meydanlarla ve sokaklarla yeşil bir şehir benzetilmektedir (3).

Resim-1 Versailles Sarayı Bahçesi, 2007 (4)

Saray arazinin tepe noktasında yer alırdı. Düzlukte olan park kısmına hafif bir meyille geçilirdi. Parktaki simetri terastan bakıldığında kavranabilirdi. Bu bahçelerde tabiata hiç bir şey direk benzetilmez. Alleler ya birbirine paralel yada yıldız gibi birbirini kesen şekildedeydi, tam merkezde havuzlar yer alırdı. Ağaçlar ekseriya beşli tarzda dizilirdi. Çiçek tarhları renkli kumlar, porselenler ve renkli camlarla yapılmış mozaikler ve suni çiçeklerle donanırdı. Bitki-

ler küre, piramit ve konik şekilleri alacak şekilde budanırdı, fakat ağaçların budaması heykeltıraşlık boyutuna henüz gelmemişti (3).

Özgüner'e (2003) göre, 16. ve 17. yüzyıllarda ağaçlar yaygın olarak insan kontrolü altına alınmaya başlanmış, bahçıvanlar ağaçları budayarak ve dallarını keserek onlara şekiller vermeye çalışmışlardır. Bu uygulamaların faydalanma yönlü sebeplerinin yanında ağaçları bir düzen ve kontrol altında tutma isteği de rol oynamıştır (Thomas 1983). 17. yüzyılda iki yanı ağaçlı yollar ve avlular aristokrasinin sembolü olmuş ve yaygın olarak kullanılmıştır. Bahçe sanatında formal stiller özellikle Fransız barok tarzı da bu yüzyılda moda haline gelmiş, varlıklı kesim bahçelerini bu stile uygun olarak düzenlemişlerdir. Bütün bunlar insanoğlunun kendini doğadan soyutlamasının yansıması ve insan zekasının ürünleri olarak görülmüştür (5).

Barok Bahçeleri, öncelikle Fransa'da meydana gelmişlerdir. Halı parterlerinin daha komplike ve sanatkarane şekilde meydana getirildiği görülür. Klasik bahçelerin ahenk ve haşmeti kaybolmuştur çünkü sanatçı bütün ağırlığı bu halı parterlerini yaratmaya verir. Par-

terler çiçeklerden ve renkli taşlardan oluşur. Ayrıca oymacılık ve su işçiliği de bu parterlere entegre edilmiştir (6).

b. İngiliz Bahçeleri

17'nci yüzyılda İngiltere'de, Fransız stiline ve formal düzenlemelere karşı hareketler başladı. İnsanlar özgürlüklerini hissedebilme arzularına dayanarak, doğanın bozulmamış orijinal niteliklerine ulaşmak için çalışmalar başlatılmıştır. (1).

Bir İngiliz için bahçe, içinde uzun süre oturulacak, düşünceye dalınacak ya da Barok bahçeleri gibi tiyatro oyunlarına yer verilebilecek bir ortam olmazdı (7).

İnsan yapımı simetrik ve geometrik düzenlemelerden vazgeçildi ve tabiatın doğal biçimine yönelim başladı.

İnsanlar, doğanın orijinal niteliklerine ulaşmak istediler. Böylece İngiliz tarzı bahçe doğdu. Bu tarza göre; havuzun şekli informal olmalı, ağaçlar doğal formlarında gelişmeli ve sular tıpkı dereler gibi şırıldayarak akmalıydı (1).

Naturalistik akımlar başladığı zamana kadar İngiltere'de bahçe evin dışı doğru bir uzantısı olarak düşünülüp, mimari formda düzenlenmekteydi. Oysa bu yeni akımla durum bütünüyle

değişmeye başlamıştı. Çünkü düzenlemeye evden değil doğadan başlama; bahçeyi evin değil, doğanın eve uzantısı olarak görme eğilimi başlamıştı (7).

Topografya oluşumları ve iklim koşulları kır peyzajının tasarımını için son derece uygundu. Yuvarlak, yumuşak formlu tepeleri, küçük ormanları ve bunlara kontrast oluşturan ilgi çekici tekstür ve renklerdeki meralar ile planlama alanının bütünü, bahçe ve mevsimler içindeki sonsuz değişimleri ve dumanlı ışıkları ile iklim, kompozisyona ilgi çekicilik ve gizemli bir anlam kazandırıyor. İklim ve topografya bakımından avantajlara ek olarak aristokrat arazi sahipleri de böyle bir düzenlemenin gelişmesine yardımcı durumda idiler. (7).

Resim-2 Stowe Garden, 2007. (9)

18 yy ortalarından itibaren İngiliz bahçeleri insanlığın ve doğanın özgürlüğünün sembolü haline gelmiştir. Formal yapıdaki düzgün yolları, kırılmış ve şekil verilmiş ağaçlarıyla XIV.

Louis'in Versailles sarayının aksine, İngiliz bahçelerinde manzara baskın fakat düzensizdir. Ne insanlar ne de doğa baskı altında görülmemektedir(8).

18. yüzyıl ortalarında İngiltere'de üzerinde en fazla konuşulan naturalistik bahçe örneği "STOWE" olmuştur. Aslında, Stowe yalnız Kent'in değil, hemen tüm naturalistik bahçe mimarlarının yaptıkları katkı ve değişikliklerle olgunlaşmış ve herkesin hayranlığını kazanan bir örnek olmuştur. Nitekim ilk kez Bridgeman daha önceleri Rönesans biçiminde düzenlenen bahçenin sınırlarını kaldırmış, terasları yıkmış, bitki materyalinin kullanımına informal bir karakter kazandırmıştır. Ayrıca, Rönesans'tan kalma eski cadelerden bir kısmını korumakla birlikte, bunlardan her birinin sonuna bir klasik mabet, anıtsal sütunlar ve obeliskler yerleştirmiştir. Su kullanımı ise, geniş parlak su aynaları halinde, dolaşısıyla İngiliz olmaktan çok, Fransız anlayışında ve Barok etkisinde olmuştur (7).

c. İslam Bahçeleri

İslam kültürü ve buna bağlı olarak İslam sanatı, belirli bir ülke yada halka ait olmanın ötesinde, çeşitli uygarlıkların kültürleri, sanatları ve gelenekleri üzerinde olgunlaşan ve hepsine,

kendine öz ve ortak özellikler yerleştiren, bir sanat olarak ortaya çıkmıştır .

Arapların İslam dinini ve kültürünü yaymaya başladıkları M.S VII.nci asırdan itibaren hemen hemen bin sene süreyle bahçe sanatı, esas olarak İslam ve Hıristiyan dinlerinin etkisinde gelişmiştir.Fakat özellikle Avrupa da Rönesans kadar İslam bahçe sanatı bütün Akdeniz ülkelerinin bahçe sanatına damgasını kuvvetle basmıştır.Hangi ülkede olursa olsun, İslam bahçe sanatının şekillenmesinde din felsefesi kadar, İslamiyet'in yayılmış olduğu ülkelerdeki sıcak kurak iklim şartlarının da büyük rolü olmuştur.Kuran'da cennet, ağaçlarla gölgelendirilmiş. nar ve hurma ağaçlarının bol meyveleriyle süslü, fıskiyeli havuzların serinlettiği ve içinde dolaşan zarif hurilerin soğuk şerbetler sunduğu ,bir yaşama mekanı olarak tasvir edilmiştir (10).

İslam toplumu VIII. yy ile XVI. yy arasında İslam kültürü ve inancının etkin olduğu ve sosyal ve ekonomik açıdan gelişen İspanyol yarımadasında ağaç yeştiren toplum olarak tanınıyordu (11).

İslam bahçelerinde günümüze kadar ulaşabilen en karakteristik örnekler Sevil'de Alkasar, Granata'da Generalife ve

Elhamra saray bahçeleridir. Bu bahçelerde Roma'daki peristil ve atriumların etkisi, dışa kapalı duvarlarla çevrili, birinden diğere geçilen avlu kompleksleri görülür. Suyun geometrik motifler şeklinde kullanılması söz konusudur. Bu motifler ritmik olarak bir aks üzerine yerleştirilmiştir (12).

Bitkilere topiari uygulanması, yollara servi dikilmesi, çinilerle bezenmiş banklar, möbleler karakteristlik özelliklerdendir. Özellikle Timur devrinde her büyük kentin ve her sarayın, bazen halka da açık geniş ve gösterişli bahçeleri olması gelenek haline gelmiştir. Timur'un en güzel bahçelerinden biri olan Gülbağ birbirini dik kesen yolları, ritmik şekilde sıralanmış kare şekilli havuzları ve bunları birbirine bağlayan kanalları ile formal ve simetrik bir planlama özelliği göstermekteydi. Diğer bir anıt bahçe de 1631 yılında Agra şehrinde Şah Cihan'ın ölen karısı için yaptırdığı Taç mahal'dir.

Resim-3 Taj Mahal, 2007 (13).

İslam düşüncesinin etkisi altında planlanmış olan mermer Anıtkabir'in önündeki durgun su yüzeyi ve etrafındaki servilerle sükunet ve ölüm; Renkli çiçek bordürleri ve suya akseden bulutların hareketi ile de hayat özlemi ve hayatın akışkanlığı sembolize edilmiştir (10).

**Eski Türk Bahçeleri*

Türkler göçebe oldukları çağlardan başlayarak doğal çevreye yakın olmuşlar, toprağa bağlandıklarında da (göçebelik devri sonu) toprakla formal ve informal bağlantı kurmuşlardır. Informal bağlantıda kişi, kendini bahçesiyle yakın bir ilişkide, onunla aynı düzeyde; yeşilliğim, suyun, çiçeğin yanı başında kaynaşmış görme çabasındadır. Yeşillikler içinde oturmak doğaya yakın olduğunu hissetmek, kendini doğanın bir parçası gibi görmek ister. Kişi doğaya karşı korkulu bir saygıyla formal bir bağlantıda kurmuştur. Kendini doğadan ayrı ve ona ancak hizmet ederek kendine yar etme görünüşünü benimsemiştir. İşte Türklerde bu formal ve informal anlayış sonucu bahçe, yapıdan önce gelmiş; hava, su ve manzarası güzel bir yer bahçe olarak seçilmiş, konut sonra yapılmıştır (12).

Genellikle konuta bağlı dış mekan bahçe şeklindeyse, bir-

leştikleri kısım üstü saçak veya çardakla örtülmüş, yeri taş döşeli, yarı açık bir geçiştir. Yazın sofra bu taşlığın üzerine kurulur. Taşlığın önünde fiskiyeli veya sersebilli bir havuz yer alır; çevresinde saksılar içerisinde çiçekler dizilidir. Bahçe havuzdan çıkan su arkiyla sulanır. Zemin çokluk eğimli olduğundan, bahçe sedlerle düzenlenmiştir. Her sed bir veya birkaç tür çiçeğe ayrılmıştır. Çiçek tarhları yalındır; renk ve tür karmaşıklığı göstermez. Çiçek tarhlarının ötesindeki bazı sedlerde sebze de yetiştirilir. Başka değişle Türk bahçeleri 'Safa Bahçesi' kavramını kullanılışlıkla birleştirmiştir. Ağaçlar genellikle bahçeyi çevreleyen duvar boyunca dikilmiştir. Ayrıca gölgesi içinde yer yer tek başına ağaçlarda dikilebilir. Bunların yerleri önemle ve ustaca seçilmiş gölgeleri içine bazen bir de çeşme konulmuştur (14).

Türklerde bahçe, içinde yaşadığından fonksiyoneldir, göstermelik değildir, her türlü rekreasyonel etkinliğin yapıldığı yerdir. Bahçenin her köşesi bu tür etkinlikler için belirlenmiştir. Örneğin; bahçede geniş taçlı bir ağacın altı öğleden önce oturmak, bir başkası öğleden sonra oturmak ya da akşam güneşini seyretmek için idealdir.

Dolayısıyla bahçe, tek bakışta tablo gibi bir sanat yapıtı olarak algılanmak üzere değil, içinde yaşayarak algılanmak amacıyla düşünülmüş ve planlanmıştır. Algılama olayı parçalanmış, dağıtılmış ve her köşeye pay edilmiştir (12).

Türk bahçeleri, dış mekanı kullanma açısından Yunan ve Roma bahçelerine, benziyorsa da, lüks ve ihtişamdan uzaklığı ve yalınlığı yönünden onlardan ayrılır.

Akdoğan'a (1974) göre Türk bahçelerinde eksik olmayan eleman sudur. Su daima bahçe mimarisi içinde yer almış, akar ya da hareketli su da durgun suya tercih edilmiştir. Bahçelerin çoğunda, havuz eksik olamaz, Havuzun suları, fiskiyeler ve çağlayanlar ile hareket getirilir. Havuzlar dört köşe yada kare şeklindedir. Yuvarlak ya da münhanili havuzlar 18. yüzyıldan itibaren bu yana ortaya çıkmış ise de, 19. yüzyıl yine terk edilmiş ve aynı yüzyılın sonlarına doğru suni göl şeklinde ortaya çıkmıştır. Eskiden nadir olan büyük boyda havuzlar 19.yüzyıldan bu yana büyük sayıda uygulanmıştır. Beylerbeyi bahçesinde üst setteki havuz (16 x 78 m.), tokat bahçesindeki 19. yüzyıl ortalarından sonra, buna yakın büyüklükteki havuzlar inşa edil-

miştir. Havuzların kenarları, genellikle düzenli taş yada mermer kaldırımlı yollar ile çevrilmiştir. Havuz çevre duvarları çoğu kez tuğladandır. Havuz derinliği 1-1,5 m.den çok olmaz Su yüzeyi etraf döşeme seviyesinden az aşağıda tutulur. Su ya mermer satıh üzeride yayılarak akar veya iki-üç parmak derinlikte mermer içine oyulmuş kanallara sevk edilir. Söz konusu kanallar, havuzu dışardan besleyen fıskiye, ya da musluğun havuza bağlamaya yaradığı gibi, bahçenin çeşitli yerlerine, bir düzen içersine taksim edilmiş ola su motiflerini de birbirine bağlar (10).

d. İtalyan Bahçeleri

Rönesans'ın Floransa'dan tüm dünyaya yayılmasıyla, doğal güzelliklerin değerlendirilmesinde yeni bir bakış açısı ortaya çıkmıştır. Bu bakış açısına göre İtalya'daki zengin halk oldukça büyük bütçelerle "villa" bahçeleri inşa etmeye başlamış, pek çoğunda teras bahçeler ve gösterişli çeşmelere yer verilmiştir (15). Formal bahçe stillerinin en belirgin olanı İtalyan bahçeleri olup Rönesans döneminde bu modele ait eserlerin en gösterişlileri meydana gelmiştir (16).

İtalyan bahçeleriyle özdeşleşen "villa" kavramı, evle ilişkisi içinde olan tüm dış mekanı ta-

nımlamaktadır (16). İtalyan bahçelerinde, mimar tüm alanı bir bütün olarak düşünmekte ve yapı, villa ve teraslar hepsi bir bütün olarak tasarlanmaktadır.

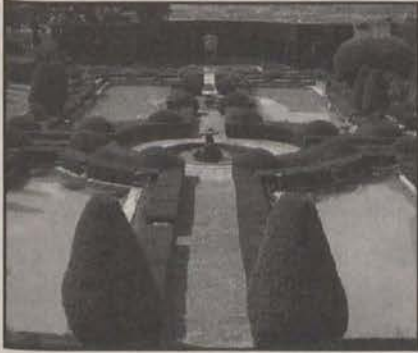
İlk Rönesans villaları başlangıçta şehrin hemen kale duvarı ötesindeki yakın çevresinde ve oldukça düz arazide inşa edilmişlerdir. Fakat şehrin pis havasından, çeşit kargaşalardan ve hepsinden önemlisi şehir dehşet saçan salgın hastalıklardan özellikle vebadan korunma kaygısı villaları yavaş yavaş tepeler, manzaraya hakim mevkiilere çekmiştir. Morfolojik yapıdan dolayı topografik özelliklerin ortaya koyduğu teraslar, duvarlar ve basamaklar binaların mimari kitlesiyle, arazinin tesviye eğrileri arasındaki ilgiyi kurmada en etkili elemanlar olmuşlardır (10).

İtalyan bahçelerinde kesin bir kural olamamasına rağmen, merkezi bir aksa göre kısmen simetri egemen olan tasarım yaklaşımıdır (Resim-4).

Bahçede heykellere oldukça fazla önem verilmiştir. Heykeller, yol kenarlarında, havuz çevrelerinde ya da grottolar içindeki nişlerde yer almışlardır (17).

Floransa Rönesans bahçelerinde suyun kullanımında İspanya İslam bahçelerinin etkisi açıkça ortadadır. Daha ziyade

yuvarlak formlu ve üç kademeli dekoratif havuzlarda heykellerde canlılık ve ses kazanmıştır. Genellikle geniş su aynaları ve kaskatlara yer verilmemiş; su ögesi sürprizli su oyunları ile serinletici ve eğlendirici bir eleman olarak kullanılmıştır (10).

Resim-4 İtalyan bahçesi örneği 1 (Villa Capponi, 2007) (18)

Resim-5 İtalyan bahçesi örneği 2 (Villa Lante, 2007) (19)

Bitki materyali kullanışı bakımından bütün Rönesans bahçelerinde benzerlik göstermektedir. Herdem yeşil bitkilere fazlasıyla yer verilmiştir. Servi ve fıstık çamlarının koyu yeşil rengi ile çok güzel bir tezat oluşturan gümüş renkli zeytin ağaçlarının meydana getirdiği bitki örtüsü,

İtalyan peyzajının en tipik özelliğidir. Yine porsuk ve şimsirin budanarak şekillendirilmiş hayvan figürleri en yaygın topiari işçiliği örnekleridir (10) (Resim-5).

e. Japon Bahçeleri

Tarihi 3. yüzyıla kadar dayanan Japon bahçeleri (20), ilk olarak Çin'de yapılmakta olan bir park inşasından etkilenilerek gerçekleştirilmiştir. Japonya'nın ilk resmi büyükelçisi Çin'de gerçekleştirmekte olduğu ziyareti esnasında kentteki büyük bir park inşasından etkilenerek, Japonya'da Imperial Sarayının önünde bir su bahçesi inşa ettirmiştir (21).

Çin bahçe sitilinin değişerek, imparatorluk bahçelerini oluşturduğu yüzyıllarda, Japon bahçeleri sadeliğini korumuş başlangıç yıllarındaki özelliklerini korumaya devam etmiştir. (22).

Japon Bahçeleri tarihi gelişimi boyunca Japon halkı için çok önemli olan ve aynı anda her iki inancı da benimsendiği, Budizm ve Şinto dinlerinin etkisi altında olup sembolik olarak bu dini inançları yansıtmıştır.

Breiling'e (2001) göre (Keane, 1997) Japon bahçelerini her biri farklı felsefi yaklaşımlara sahip altı ayrı dönemde tanımlamaktadır;

• **Doğanın ruhu;** Şinto inancına

göre, eski Roma tanrılarının ağaçlar içinde yaşaması benzer, Japon tanrıları da özel adaların, ağaçların ya da taşların içindedir. Bu inanışla tanrıları barındıran tüm bu öğelere Japon bahçelerinde yer verilmektedir. Bu dönem 8. yüzyıla kadar sürmüştür.

• **Cennette şiiir;** Bu dönemde, aristokratlar cennetten belediklerine kendileri için oluşturdukları bahçelere yansıtmışlardır. 12. yüzyıla kadar süren bu dönemde Yin ve Yang gibi Budizm ilkeleri bahçe tasarımında kullanılmıştır.

• **Boşluğun sanatı;** Aristokrasinin gerilemesi ve samuray sınıfının yükselişiyle bahçe tasarımı da değişmiştir. 16. yüzyıla kadar devam eden bu dönemde Zen Budizm bahçe tasarımını etkilemiş, bahçeler aktivite mekanları yerine meditasyon ortamları olarak kullanılmıştır.

• **Ruhsal bölüm;** 16. yüzyılın ikinci bölümünde, çay seremonileri gelişmiştir. Bu dönemdeki bahçeler çay evlerine giriş bölümü olup, seremoni için fiziksel ve ruhsal hazırlık mekanları olmuştur.

• **Özel mekanlar;** 1600 - 1868 (Edo dönemi) yılları arasında samuray sınıfının Japon toplumu üzerindeki etkisi zayıflamış, tüccar grupları ise toplumdaki baskın grup haline gelmiştir. Bu

dönemdeki bahçeler genel olarak çok küçüktür.

• **Kollektör parklar;** Bu dönemde oluşturulan parklar eski dönemlerde (eski Japonya) gezinti ya da başka bir ülkede seyahat etkisi yaratmaktaydı (Çin motifleri) [20].

Japanese Garden Design Principles (2007)'ye göre, Japon bahçelerinde doğa ideal olan olarak kabul edilmekte, sembolize edilmekte ancak asla doğanın kendi başına gerçekleştiremeyeceği uygulamalar yapılmaktadır. Bahçe bir bütün olarak kabul edilmekte ve bitkiler bahçedeki felsefenin parçası olarak rolünü üstelenmekte, asla mekândaki dominant öğe olmamaktadır [23].

Resim-6 Japon bahçesinde su kullanımı (Mamo, 2004). (26)

Oluşturduğu manzara açısından her zaman sade ve algılanması kolay olan Japon bahçelerinin tasarım ve aplikasyon aşamaları oldukça karmaşık çalışmalardır. Sanat eserleri olarak

kabul edilmekte olan bu bahçeler, her biri ayrı ayrı öneme sahip pek çok farklı tasarım öğesi içermekte olup bu öğelerin hepisi bir harmoni içinde, sahip olduğu sembolik değer doğrultusunda kullanılmaktadır [24]. Japon bahçeleri sahip oldukları gösterişi kum, taş, su, plastik elemanlar, doğal bitki örtüsü vb. farklı elemanları bir araya getirilmesiyle sağlamaktadır [25].

Japon bahçelerinde su, çeşitli biçimlerde kullanılmaktadır. Su kullanımında amaç, ortama huzur, serinlik ve canlılık kazandırmaktadır. Çağlayanlar, göller, nehirler gibi doğal kullanımlarının yanı sıra su, çanaklar içinde de bahçenin çeşitli yerlerinde kullanılmıştır. Suyun olmadığı bahçelerde su, taş ve çakıllarla ifade edilmektedir [17].

Japon bahçeleri üç temel prensibe bağlıdır; ölçeği küçültme, simgelerleştirmeye ve bahçenin mevcut manzarasından yararlanma. Küçültülmüş ölçekteki bahçeler, gösterişli manzara ve mekanları sembolize etmektedir. Örnek olarak dağların, akarsuların taş, kum ve çakıl taşlarıyla minyatürleştirilmesi verilebilir. Simgeleştirme yaklaşıklık olarak tüm Japon Bahçelerinde gözlenebilmektedir. Taranmış kum ya da çakıl taşı akarsuları sembolize ederken taş ve kaya grupları adaları sembolize etmektedir. Ayrıca

mevcut manzara ve bitki örtüsü, bahçenin tamamlayıcısı olarak kullanılmaktadır [25]. Bahçedeki tasarım birbirini tamamlar nitelikte olmaktadır.

Japon Bahçeleri farklı sitede uygulanmaktadır. Japanese Gardens (2007)'ye göre bu bahçe tipleri:

• **Karesansui;** Susuz kayalar ve kum bahçesi, Japon Bahçelerinin en çok bilenen siteden birisidir. Bu tip bahçeler 1333-1568 yılları arasında Muromachi döneminde ortaya çıkmış ve Zen-Budist öğretilerinden çok etkilenmiştir. Bu sitede limitli sayıda bitki örtüsü yer alırken genel olarak yosun, taranmış çakıl taşları ile taş ve kaya grupları kullanılmakta olup en tanınmış örneği Kyoto'da bulunan Ryoanji'dir.

• **Çay Bahçeleri (Cha Niwa ya da Roji);** Çoğu zaman bu bahçeler küçük, kapalı mekanlar olup çay seremonisinin yapıldığı çayevine geçiş yolu amacıyla oluşturulmaktadır. Dış dünyayla, iç dünya olan çayevi arasında bağlantı yoludur. Amacı çay seremonisine bağlamadan önce huzur dolu bir ruh haline sahip olmaktır. Çay bahçeleri genel olarak büyük bahçelerin bir parçası halindedir.

• **İç Bahçeler (Tsubo Niwa);** Küçük alanlara sahip olan iç bahçelerin başlangıç tarihi 15. yüzyılda, Japon ekonomisinin geliştiği döneme dayanmaktadır. Pek çok tüccarın çok sayıda

depo binası bulunan büyük evlerde yaşamıyla, ilk iç bahçe örnekleri, konutlarla depo binaları arasında kalan açık mekanlarda oluşturulmuştur. İç bahçe stilineki öğeler, gölgeye daha dayanıklı bitki türlerinin kullanılması dışında, çay bahçesindeki elemanlara çok benzemektedir. Geleneksel Japon iç bahçesi tasarım prensipleri günümüz küçük çatı ve teras mekanları için de oldukça uygundur.

• **Gezinti Bahçeleri (Tsukiya-ma);** Geniş alanlara sahip bu bahçelerde genellikle doğadan kesitler daha küçük ölçeklerle sergilenmekte ya da hayal ürünü manzaralar oluşturulmaktadır.

• **Gezinti Bahçeleri (Kaiyu-Shikien);** Eğlence bahçeleri olan bu alanlar günümüzde genel olarak kamusal parklar olarak kullanılmaktadır.

Kaynaklar

1. Erenay, S., 2007. Ülke Bahçe Kültürleri, <http://www.akvaryumklubu.com/vbulletin/showthread.php?t=54908>, Erişim: Haziran 2007.
2. Edna & Frank C. Miller English Garden, The Arboretum, May 02, 3rd Ed. Eh, <http://www.uoguelph.ca/arboretum/GardenNA/English%20Garden.pdf> Erişim: Ağustos 2007.
3. Park ve Bahçe sanatının Gelişimi, 2007, web. adu. edu. tr / akademik / hesbah/ Park 1.doc, Erişim: Mayıs 2007.
4. Versailles Sarayı, 2007. <http://www.cs.cornell.edu/~mvnak/>

5. Özgüner, H., 2003. İNSAN – Doğa İlişkilerinin Gelişimi Ve Peyzaj Tasarımında Doğal’ Stilin 20. Yüzyılda Önem Kazanmasının Nedenleri, Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, Sayı: 1, Sayfa: 43-54.
6. Barok Bahçe Sanatı, 2007. <http://sonmimar.blogcu.com/2878003>, Erişim: Haziran 2007.
7. Doğanın Yalın Tasarım Örneği: İngiliz Bahçesi Stili, 2007, http://www.grup-mesa.gen.tr/mesa_yasam/detay.asp?id=119&sayi=22&kategori=, Erişim: Mayıs 2007.
8. Wise Norton M. & Wise E. M., 2002. Reform in the garden, Endeavour Vol. 26(4), pp154-15
9. Stowe Garden, 2007. http://www.national-trust.org.uk/main/w-vh/w-visits/w-findaplace/w-stowegardens/w-stowegardens-photo_gallery.htm Erişim: Ağustos 2007.
10. Akdoğan, G., 1974. Bahçe ve Peyzaj Sanat Tarihi, A.Ü. Zir. Fak. Yayınları:536, Ders Kitabı:309, Ankara.
11. Goldmann, G. 2003. The green garden of Allah: trees and woodland in Spain (711-1492/1609), Forst und Holz 58 (23/24) : 713-716
12. Eldem, S. H., 1973. Kültür Bakanlığı Türk Sanat Eserleri, cilt:125.
13. Taç Mahal, 2007. <http://www.envo-care.co.uk/backgrounds/tajwater1024.jpg> Erişim: Ağustos 2007.
14. Evyapan Aslanoğlu G., 1972, Eski Türk Bahçeleri ve Özellikle Eski İstanbul Bahçeleri, O.D.T.Ü. Mimarlık Bölümü Yayın No:20.
15. Italian Gardens, <http://www.destination360.com/europe/italy/italian-gardens.php>, Erişim: Haziran 2007.
16. Platt, C., 1893. Italian Gardens, Harper ve Brothers Copyrihgt, 182 SAYFA.
17. Nurlu, E. ve Erdem, Ü., 1994. Peyzaj Sanat Tarihi, Ege Üniversitesi Basımevi, Bornova – İzmir, ISBN 975-483-275-7.
18. Villa Capponi, 2007. http://www.cultura.toscana.it/architettura/giardini/images/pop_16-villa_gamberaia.jpg. Erişim: Temmuz 2007.
19. Villa Lante, 2007. http://www.labastia.it/lmg/Private/%7B6711493D-0932-4C51-A057-69BAB3B6AC0B%7D_Villa%20lante.jpg, Erişim: Temmuz 2007.
20. Breiling, M., 2001. Historical Gardens in Japan, Lecture for students of landscape architecture, Mendel Universtiy Brno & Students from architecture and spatical planning, Technical University Vienna.
21. The Arboretum, 2007. <http://www.uoguelph.ca/arboretum/GardenNA/Japanese%20garden.pdf>, Erişim: Haziran 2007.
22. Japanese Garden Style, 2007. <http://www.bestgardening.com/bgc/design/stylejapan01.htm>, Erişim: Haziran 2007.
23. Japanese Garden Design Principles, 2007. <http://www.helpfulgardener.com/japanese/2003/design.html>, Erişim: Nisan 2007.
24. A Guide To Creating Your Own Tranquil Japanese Garden, 2007. <http://www.gardensfromjapan.com/>, Erişim: Haziran 2007.
25. Japanese Gardens, 2007. <http://www.aboutjapanesegardens.org/>, Erişim: Temmuz 2007.
26. Mamo, M., 2004. San Francisco Photos (29 April - 4 May 2004) / Japanese Gardens.